

Prvo, tu je Gospe Sinjska bez čijeg zagovora, svi to znamo, ne bi bilo ni mitske pobjede malobrojnih Sinjana nad nadmoćnom turskom silom. Drugo, tu su i stotine žena i djevojaka koje u obitelji imaju alkare, bilo bivše, bilo sadašnje, bilo one koji se tek spremaju to postati, a tu su, bogme, i one koje tek stasaju da bi, ako Bog da, mogle jednog dana postati alkarske supruge ili majke

PIŠE EDA VUJEVIĆ
 SNIMILI BILJANA GAURINA
 I NIKOLA VILIĆ/CROPIX

Da nije žena i ženske čeljadi, i, naravno, da nije Gospe Sinjske – Alke ne bi bilo. Tu će tezu svatko, nakon dva bičarina, čuti u Sinju i od nabrkatijeg muškarca, a muškarci, treba li to isticati, teško daju ženama prednost, pogotovo kad je u pitanju jedinstvena viteška igra koja se, evo, treba trkati po 300. put. Jest, nijedan Sinjanin, ni trijezan ni pijan, neće niti pomisliti da bi, ne daj Bože, žene mogle trkati Alku – ta čast rezervirana je samo za muške – ali nijedan ne spori da će ove godine Alka, kao nikad do sada, proteći u znaku žena.

Prvo, tu je Gospe Sinjska bez čijeg zagovora, svi to znamo, ne bi bilo ni mitske pobjede malobrojnih Sinjana nad nadmoćnom turskom silom. Onda, ove se godine Sinj sprema prvi put ikad na Alci pozdraviti ženu na čelu države, Kolindu-Grabar Kitarović. Tu je također i vršiteljica dužnosti gradonačelnika, također žena, Kristina Križanac, koja je ovu funkciju preuzela nedavno, nakon prerane smrti Ivice Glavana.

Bakin 'alkarić' Marko

No to, naravno, nije sve – tu su i stotine žena i djevojaka koje u obitelji imaju alkare, bilo bivše, bilo sadašnje,

Mater odijeva i opasava alkara dok se alkar ne oženi, a tad tu odgovornu zadaću preuzima nova alkaruša, no – tad je to druga pjesma. Mater je alkara oblačila kao svoje dijete, širom otvorenih vrata sobe, a nevesta... E ona opasava alkara iza zatvorenih vrata spavaonice, odijeva ga kao muškarca, oca svojih budućih sinova, opet alkara

bilo one koji se tek spremaju to postati, a tu su, bogme, i one koje tek stasaju da bi, ako Bog da, mogle jednog dana postati alkarske supruge ili majke. U Sinju je 200 Sinjanki više nego što je Sinjana, ali svima njima, osobito ove godine, sve se vrtilo oko Alke jer sjajna godišnjica nameće poseban osjećaj ponosa na tradiciju baštinjenu od baka i prabaka. I djedova, dakako.

Kad je prije sedam, osam godina moja pokojna majka imala moždani udar i kad je mislila da joj je došao sudnji čas, pozvala nas je i naredila da dovedemo Marka, mog sina, koji se tek bio počeo vrtiti oko Alke i konja – kaže Ivana Vrca, rođena Lovrić, čija familija s majčine strane vuče dugu i častnu tradiciju Alke. Zadnji Lovrić, međutim, trkao je Alku prije više od 70 godina, a baka Meri Kuzmanić, rođena Lovrić, čeznula je za tim da netko njezin, makar i ne bio Lovrić, nastavi tradiciju.

I tako, Marko je došao, sagnuo se nad babom, a ona mu je onda, onim teškim glasom žene pomirene sa sudbinom, naredila šta sve treba paziti kad jednog dana bude alkar – kaže gospođa Vrca čiji Marko ove godine prati barjak te pripada skupini od osam mladića koji se spremaju uskoro, ako bude sreće, postati alkari kopljanici.

Treba paziti kod oblačenja, treba paziti oko konja, treba se znati držati, treba čuvati obraz svoj i tuđi, naredila je baka... – sjeća se gospođa Vrca.

Pojas ne smi 'klati'

Alkaruše su posebna sorta žena koje iz sjene, jer malo će koja doći iduće nedjelje na trkalište, drže plamen Alke nježno i odlučno u svojim rukama. Majka alkara, recimo, dok god sin ne dovede kući nevestu, odijeva alkara, brine o njegovim košuljama i naborima, čarapama, odori, a osobito o pojasu koji je napravljen od četiri metra svile i koji treba pažljivo, s puno odgovornosti, omotati oko svog djeteta. Loše zamotan pas je golema nevolja: ako je prečvrsto zamotan, "klat će ga" kad uzjaši konja, ako je labav, mogao bi se, ne daj Bože, razmotati, a to je već ljuta sramota i poteže kaznu diskvalifikacije.

– Izvještala sam se u

ove tri godine koliko Marko ide u pratnji alkara – kaže Ivana Vrca. – Jest, malo je teže opasati mladog, mršavog alkara nego krupnijeg. Čini mi se da su odore pravljene za malo drobatije ljude – smije se gospođa.

Mater odijeva i opasava alkara dok se alkar ne oženi, a tad tu odgovornu zadaću preuzima nova alkaruša, no – tad je to druga pjesma. Mater je alkara oblačila kao svoje dijete, širom otvorenih vrata sobe, a nevesta... E ona opasava alkara iza zatvorenih vrata spavaonice, odijeva ga kao muškarca, oca svojih budućih sinova, opet alkara. No i jedna i druga žena ispraćaju alkara za-

jedno preko
praga,
po-
ljube
ga,
bla-
goslove

'Alkaruše' Biljane Gaurine

●● Izložba fotografija autorice Biljane Gaurine nazvana "Alkaruše" otvara se u Sinju sutra, 3. kolovoza, u 20 sati, u Alkarskim dvorima i donosi 19 portreta alkarskih majki, žena, kćeri i baka. – Nije ih bilo lako nagovoriti da poziraju – kaže Biljana Gaurina. – Ali uz pomoć alaj-čajuša Ivice Filipovića Grčića i alkara Alena Filipovića Grčića, nekako sam uspjela. Nisam svjesno išla prema nekoj afirmaciji alkaruša i njihovu osvjetljavanju, to su žene vrlo zadovoljne sobom, one ne misle da su u ikakvoj sjeni... No drago mi je da mogu pokazati da iza pravog alkara stoje i prave alkaruše – dodaje Biljana.

Obuču alkara, pa i alaj-čajuša Ivicu Filipovića Grčića ženski je posao – za ženu, majku i kćer

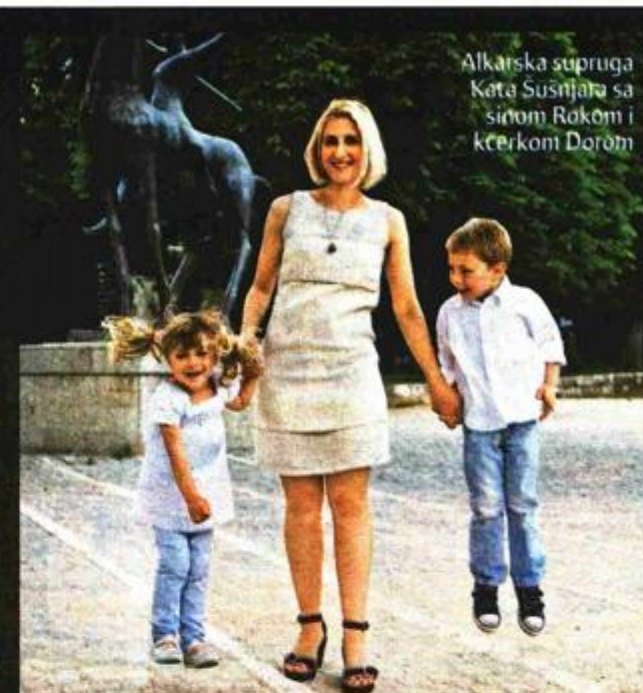
NAŠE
VRIDNE
ALKARUŠE

B
Alke

Alkarska baka Pavica Ivković (84) jedna je od onih koje su hrabro stale pred objektiv Biljane Gaurine

OVO JE PRIČA O ALKARSKIM BAKAMA, MAJKAMA I NEVISTAMA KOJIH SMO SE UŽEŽIN 300. TRKE, FALA BOGU, SITILI...

Alkarska supruga Kata Susnjara sa sinom Rokom i kćerkom Dorom

ez žena ni ne bi bilo

i poškrope svetom vodom, a gledalište i trku uglavnom prepuštaju drugima, gostima, strancima, uglednicima, političarima, čitavoj toj masi svijeta koja prođe kroz Sinj tijekom Čoje, Bare i Alke. Matere, žene i sestre, a bogami i kćeri, imaju i drugog posla.

Ove će se godine u 17 sinjskih kuća očekivati slavodobitnik jer svaki od 17 Statutom maksimalno dopuštenih alkara kopljanika, koliko ih trči 300. Alku, naravski, očekuje pobjedu. U svakoj od alkarskih kuća spremna je bačva vina, spremni su pršuti, sir, spremna je janjetina i odojak, a naravno i arambaši. U Sinju kažu da nema kuće u kojoj se neće skuvati barem pedeset arambaša, a kad sve zbrojimo i oduzmemo, ispada da govorimo o barem 180 tisuća arambašića koliko će zavonjati iz ukupno 3630 sinjskih gradskih kućanstava.

Onda, tu su kolači – neki će mijesiti rafiole, neki će razvući barem tri, četiri škrovade savijače s jabukama i orasima, u svakoj škrovadi "barem tri ruke štrudle", što znači tri dužine od vrha prstiju do lakta, bit će u mnogim kućama i bajamina, slastice s bademima i čokoladom, bit će baškotina, a bit će i sinjskih uštipaka. Sve će to prijeći preko ruku Sinjanke, bile one "alkaruše" ili ne bile...

Mora biti 'pričke'

– A čujte, za Alku se treba spremiti – potvrđuje i Ivan Vrca, Ivanin suprug, a otac budućeg alkara Marka, dugogodišnji donedavni tajnik Viteškog alkarskog društva.

– Moj bi čača rekao: Da se nađe pričke! To znači da treba imati s čime pričekati goste jer, koja kuća nema goste, ta je kuća na zalasku. A da se potroši, potroši se, ali nije to tako teško, pogotovo ako u kući imate alkara. To je neprocjenjivo – kaže Vrca i potvrđuje kako o ženi zbilja ovisi hoće li neka obitelj imati alkara.

– Znače, ako nevesta dođe sa strane, ako joj je to muka, tlaka, ako joj se ne da žrtvovati godišnji odmor, ako joj smeta žega i sva ta gužva – objašnjava Ivan Vrca – nema onda ništa od trkanja! Ako se žena ne sljubi s Alkom, Alka je neslatka i neslana i piši "propalo" jer alkar će se štufati, neće imati gušta trkati – kaže Vrca.

Kako god Alka prođe, tko se god kući vratio kao slavodobitnik, sve odore svih alkara, momaka, pratnje, alajčauša, vojvode, svih sudionika, sve su one pune znoja, a svaka odora vrijedi barem pet tisuća eura. Alkari trče Alku u replikama povijesnih nošnji, a originalni su, naravno, neprocjenjivi. Nakon tri, četiri dana, koliko se odore trebaju provjetravati u alkarskoj kući, predaju se još jednoj vrijednoj ženi u sjeni – Duški Alebić, koja u Viteškom alkarskom društvu preuzima odore, pregledava ih, provjerava jesu li svi botuni na broju i koja ih čuva do iduće godine.

Briga o skupoj odori

– Rijetko kad botun otpadne, čvrsto je to zašiveno – kaže Duška Alebić, koja u VAD-u radi i kao administratorica i preparatorica.

– Svaki botun koji je otpao, našao se! Uglavnom zapne u sedlu ili ostane na trkalištu pa se nađe, ali nije bilo gubitaka te vrste. Ono što se smije prati, to se pere, ostalo se četka i usisava, ništa ne ide u kemijsku čistionicu. Alkari sad nose nove odore, napravljene su u Hrvatskom restauratorskom zavodu i vuna je impregnirana jednim posebnim sredstvom tako da ne idu moljci na nju, a konjsku dlaku je lako očistiti – kaže Duška Alebić.

Doista, da nije žena – što bi od Alke bilo? Bila bi gola, bosa, gladna i žedna, neslatka i neslana, bez duše i bez suze. Jer, da se ne lažemo, nema alkaruše, bila ona majka, žena, baka ili sestra alkara, koja neće otrati skrivenu suzu u kutu oka ljubeći svog alkara prije trke. A ta je suza, što god brkati Sinjani rekli, vrjednija od svijetlog oružja, od koplja i od štita.

Nema alkaruše, bila ona majka, žena, baka ili sestra alkara, koja neće otrati skrivenu suzu u kutu oka ljubeći svog alkara prije trke. A ta je suza, što god brkati Sinjani rekli, vrjednija od svijetlog oružja, od koplja i od štita

Ružica Filipović Grčić, kći alajčauša

